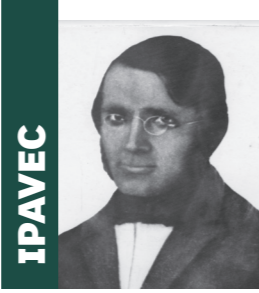

IPAVČEVA HIŠA

Današnja Ipavčevo hišo je zgradila družina Wurmbrand okoli leta 1760. Predvidena je bila za sedež sodišča, vendar so namesto tega v njej leta 1769 uredili šolske prostore. Uničujoči požar leta 1797 je hiša preživela kot ena od redkih nepoškodovanih stavb v trgu. Ob prihodu v Šentjur je leta 1805 v njej odprl svojo ranocelniško ordinacijo Franc Ipavec. Njegov naslednik dr. Gustav Ipavec se je odločil graditi na novo, novogradnjo postavil nasproti rojstne hiše in vanjo preselil tudi svojo ordinacijo.

Hiša ima poleg pritličja in prvega nadstropja še mansardo in klet. Skozi glavni vhod vstopimo v obokan mostovž, ki vodi k stranskim vratom, za katerimi se odpira vrt z vodnjakom in lipo. S hodnika nas stopnice vodijo v kletni prostor in v prvo nadstropje. Spodnji prostori so bili namenjeni ordinaciji (danes je v njej poročna dvorana), zgornje nadstropje pa družinskemu življenju in družabnemu salonu. Hiša je celovito prenovo doživela pred drugo svetovno vojno po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika; Jože in dr. Herbert Kartin sta vanjo vložila 380.000 starojugoslovanskih dinarjev. V projektu prenove je bila predvidena ureditev mansardnih sob, v katerih je danes na ogled razstava Ipavci, skladatelji in zdravniki v Šentjurju.

IPAVEC

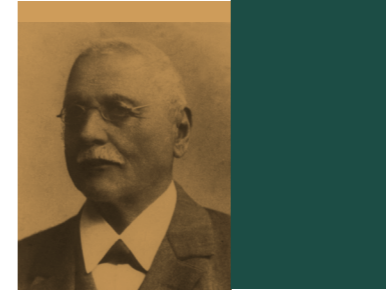
ALOJZ 1815-1849

Alojz Ipavec je bil eden od glavnih slovenskih zgodnjoromantičnih glasbenih ustvarjalcev. Njegov opus je nastajal v stiku z dunajskim okoljem, ki mu je vtisnilo močan pečat. Večina skladb se je ohranila v klavirskih verzijah, vendar so bile nekatere med njimi tudi orkestrirane. Edina skladba na slovensko besedilo je Škerjanček, ki je izšla leta 1859 v Pesmarici za kratek čas; izdali so jo Benjamin in Gustav Ipavec ter Dragotin Ferdinand Ripšl.

BENJAMIN 1829-1908

V Gradcu se je strokovno in glasbeno uveljavil ter med drugim postal pevovodja slovenskega študentskega zbora. Benjamin se je usmeril v uglasbitev besedil, ki so mu bila čustveno in idejno blizu. Izbiral je dela Valentina Vodnika, Franceta Prešerna, Simona Jenka, Simona Gregorčiča, Josipa Sritarja in Antona Aškercarja. Po letu 1851 je ustvaril vrsto samospbevov, med katerimi velja izpostaviti dela, kot so Nezakonska mati, Ciganka Marija, Oblaku, Zapuščen, Če na Poljane rosa pade, Menih itd. Poleg ostalih zvrsti je Benjamin močno pritegnila tudi operna glasba. Nastali ta dve odrski deli. Opereto Tičnik so prvič uprizorili leta 1866 v ljubljanski čitalnici, Teharski plemiči, prvo delo z zgodovinsko tematiko, pa je krstno izvedbo doživelo decembra 1892, dva meseca po odprtju deželnega gledališča v Ljubljani.

GUSTAV 1831-1908

Gustav se je razen na zdravstvenem področju vse bolj uveljavljal tudi na političnem parketu. Pomembno vlogo je igral pri ustanovitvi Celjske čitalnice leta 1862, v domačem kraju je postal član občinskega zastopa, leta 1869 župan in je ostal na tem položaju do leta 1899. Po delitvi šentjurske občine na trško in okoliško je leta 1905 postal župan trške občine, to funkcijo opravljal do leta 1908, odstopil zaradi slabega zdravja in še istega leta umrl.

V vlogi župana je veliko pozornost namenjal šolstvu, kulturnemu življenju, gasilstvu, oskrbi z vodo in modernizaciji kmetijstva. Na njegovo pobudo so šolo v Šentjurju razširili v tri- in kasneje štirirazrednico. V njegovem obdobju je prišlo do nastanka gasilskega in sadjarskega društva (Cesarjeviča Rudolfa sadjarskega društvo za Spodnji Štajer), mešanega pevskega zbora ter podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda. Še posebej se je zavzemal za ustanovitev deželne kmetijske šole v Šentjurju, ki je začela delovati po njegovi smrti. Vzgojil je celo novo sorto jabolk – bogatinko. Na področju glasbe se Gustav ni tako uveljavil kot Benjamin. Pesmi Gustava Ipavca so se zaradi velike melodičnosti med ljudmi hitro širile. Številne pesmi so ponarodele, npr. Vse mine, Slovenec sem, O mraku, Planinska roža, Lastovki v slovo, Slovensko dekle, Oblačku, Predica itd.

JOSIP 1873-1921

Z glasbo se je začel ukvarjati že zgodaj, saj je v Gradcu nastala baletna pantomima Možiček, ki jo je v verziji za klavir leta 1901 izdal Lavoslav Schwentner. Pantomima je doživela izjemen uspeh, s katero je zaslovel kot »slovenski Mozart«. Še v času vojaške službe je začel pisati svoje največje delo Princesa Vrtoglavka, za katerega je libreto napisala Mara pl. Berks. Obremenjenost z zdravniškim delom je Josipu jemala čas za glasbeno ustvarjanje, zato je razen Princese Vrtoglavke ustvaril le še nekaj samospbevov, med njimi Imel sem ljubi dve, Lipi in Slavčku.

Prvi avstrijski damski kvartet

Fani, Amalija in Marija, hčerke Ivanke (Žanetke) Ipavec, poročene Čampa, so skupaj s Marianne Gallowitsch, ki jo je nasledila Frieda Perner, sestavljale jedro Prvega avstrijskega damskega kvarteta (Erstes österreichisches Damenquartett). Enega prvih javnih nastopov je kvartet pripravil v veliki dvorani dunajskega glasbenega društva (Wiener Musikverein) in doživel izjemen uspeh. V letih od 1880 do 1887 je kvartet nastopal po številnih mestih habsburške monarhije, po Nemčiji, Franciji, Belgiji, Nizozemskem in Rusiji. Posebnega uspeha je bila med slovenskimi deli deležna skladba Oblaček, ki jo je na besedilo Antona Aškercarja priredil Gustav Ipavec in jo je kvartet med drugim zapel tudi ruskemu carju Aleksandru III.

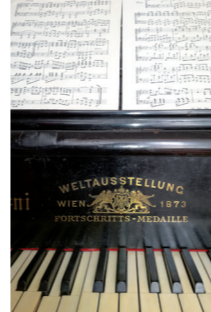

IPAVCI

Družina Ipavcev izhaja iz Bele krajine, kjer je bil Jurij Ipavec (Ipavitz) najprej vojaški ranocelnik, kasneje pa padar v kraju Gradac. Tu se je rodil Franz Ipavec, ki so ga 11. avgusta 1776 krstili v belokranjski fari Podzemelj. Po smrti staršev je za Franceta skrbel brat Matija, ki se je naselil v Celju in se ukvarjal s ranocelništvom in brivstvom. Franc se je pri njem seznanil z osnovami ranocelništva, kasneje pa je v Gradcu po petih letih šolanja opravil ranocelniški izpit in s tem dobil pravico do samostojne kirurške prakse. Svojo ordinacijo je odprl 11. septembra 1805 v Sv. Juriju pod Rifnikom. Ob obiskih Johanna pl. Gadolle na bližnjem dvorcu Blagovna je spoznal na Dunaju rojeno in glasbeno izjemno nadarjeno Katarino Schweighofer in se z njo poročil 21. februarja 1814. V zakonu Franca in Katarine Ipavec se je rodilo 9 otrok, od katerih so se predvsem sinovi Alojz, Benjamin in Gustav zapisali družinski tradiciji zdravnikov in glasbenikov.

V ZAKONU FRANCA IN KATARINE IPAVEC SE JE RODIL 9 OTROK.

Leta 1821 je Franc Ipavec odkupil na Zgornjem trgu hišo, v kateri je že prej imel ordinacijo. V njej se je ob klavirskih in harfističnih recitalih njegove žene Katarine zbirala lokalna elita in hiša je na ta način poleg ordinacije postala še glasbeni atelje. V nadstropju si je družina za preživetje prostega časa uredila salon, ki se je »kar bleščal v rjavkasto-rdečkasto-rumenih barvnih odtenkih« in so ga zato imenovali tudi »Zlati salon«. Osrednji predmet v salonu je predstavljal klavir. Zaradi velikosti in umetne dodelanosti je ta izjemno drag instrument takoj padel v oči, zato noben takratni meščanski interier brez njega ni bil popoln. Glede na glasbeno ustvarjalnost članov družine Ipavec klavir ni opravljal le vloge modnega kosa pohištva, ampak je bil nujno potreben uporabni predmet. S pomočjo posebnih očal se lahko po salonu sprehodimo tudi virtualno. V istem nadstropju se nahaja razstava o najpomembnejših dogodkih v Šentjurju v času Ipavcev, saj je bil takratni trg močno žarišče prebujanja slovenske narodne zavesti. Zgodba se začne leta 1805, ko se priseli Franc Ipavec, in se zaključi leta 1921 s smrtjo Josipa Ipavca, ki je še združeval v sebi dvojnost zdravnika in skladatelja, značilno odliko več njegovih predhodnikov.

V mansardnem delu je podrobneje predstavljena življenjska pot posameznih članov rodbine: Alojza, Benjamina, Gustava in Josipa. Na ogled so tudi slikovni posnetki na temo njihovega življenja, npr. filmski odlomki iz serije Ipavci, ki so jo posneli pred desetletji, možno je tudi prisluhniti njihovim skladbam. Med razmeroma skromnim številom ohranjenih izvirnih predmetov izstopa venec, ki so ga članice Prvega avstrijskega damskega kvarteta dobile na koncertu v Lyonu.

Besedilo: Jože Rataj in Gabrijela Kovačič, Pokrajinski muzej Celje
Fotografije: Arhiv Občine Šentjur
Lektoriranje: Janko Germadnik

Oblikovanje: Peter Arlič, s. p.
Tisk: Papirna galanterija Ferlež, s. p.
Založila: Občina Šentjur, december 2019

INFO

TIC Šentjur
delovni čas: pon.–pet. 9.00–16.00
tel.: 03 749 25 23, 041 660 091
tic@turizem-sentjur.com
<http://www.turizem-sentjur.com>

IPAVČEVA HIŠA PROTOKOLARNI OBJEKT Z VEČNAMENSKIM VRTOM, RAZSTAVA IPAVCI, SKLADATELJI IN ZDRAVNIKI V ŠENTJURJU, POROČNA DVORANA.

OBČINA ŠENTJUR

IPAVČEVA HIŠA